Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Garbiñe Kortajarena Bilbao

Bilbo, Bizkaia
(1946)

Aurkibidea

Biografia

Bilboko Seberetxe (Buia) auzoko Zeleikoaretxeta baserrian jaio zen eta lau neba-arrebatatik gazteena izan da. Gurasoak ere Bilbotarrak zituen, euskaldunak. Aita Bilboko udaletxeko behargina izan zen eta aitita Peñako errekako jagolea. Amak eta amamak, ostera, esnea saltzen zuten Bilboko kaleetan. Gaztetan Buiako eskolan ibili zen eta, gazteena izateagatik, neba-arrebatatik eskolan denbora gehien eman zuena izan zen. Hori dela-eta, ez da baserriko beharretan asko ibili. Inguruak jasan dituen aldaketez eta umetako bizimoduaz hitz egin genuen berarekin egon ginenean. Karmele ahizparekin batera egin genion elkarrizketa.

Zintak

BIL-006

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Etxazarra, Ainhoa
- **Data**: 2013-09-12
- **Iraupena**: 85 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Lizeaga, Irati

Pasarteak

1. Eskolan entzun zuen gaztelania lehen aldiz

- **Erref**: BIL-006/005
- **Iraupena**: 0:01:00. **Hasi**: 00:07:35. **Bukatu**: 00:08:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Euskara » Beste hizkuntzak eta hizkerak

Laburpena:
Ahizpa eskolatik negarrez itzultzen zen etxera, gaztelaniarik ez zuelako ulertzen. Karmelek ere gaztelania lehen aldiz eskolan entzun zuen.

Transkripzioa
- Ta orduen zuk ez zendun jakin erderarik eskolara joan arte?
- Keba, entzun be ez, entzun be ez, hemen etxien...
- Hemen dana euskeraz, ezta? Aitegaz, amagaz, dana euskeraz?
- Bai, dana.
- Ta euki zenduen etxean aitite ta amama ta holan be bai edo ez? Ezeutu dozuez etxean zuekaz biziten?
- Bai, bai, bai, bai ta birramandre be bai. Etxanokoa izen zen. Bai, amandren ama.
- Eta ezeutu dozu zuk, e?
- Bai, bai.
- Eta akordetan zara beragaz?
- Akordetan naz... zeozer, baie bai, zelan egon zan, zelan bastante... igual, ba, nik aukingo neuzen igual, ba, ez dakit, ba, zazpi-zortzi urte edo.
- Hil zanean.
- Bai.

2. Komuna etxe kanpoan

- **Erref**: BIL-006/017
- **Iraupena**: 0:01:18. **Hasi**: 00:23:40. **Bukatu**: 00:24:58
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:
Komuna etxe kanpoan zuten, etxetik irten behar izaten zuten komunera joateko. Ura etxera ekarri zutenean, dutxa moduko bat egin zuten bertan.

Transkripzioa
- Garbiñe: Guk euki giñun hemen lehenengo eskusaue esaten zana hor balkoien at... hor, hortxe. Hor ikusten da markie. Eta egon zan, hori...
- Karmele: Kanpora urten biher joateko hara.
- G.: Eta ez zan egon... Eskusaue egon zan lehenautik. Eta gero [...] ura ekarri geixen etxera, korrientie, sueterako, eta han ifin geixen seboieta edo... dutxa.... seboieta bat, eta urek salida bat emon dotsien azpittik, ba hori. Han egon zan kuadradotxu bet ta inodoroa, eta gero, “cebolleta” ganien. Eta dana bustitzen zan. Eta ezin sartu iñor bez ez ezebez. Ze izango zan metro... metro eta... Balkoien ee... Hori zelan esaten da “anchura”?
- K.: Zabalerea.
- G.: Zabalerea. Ba hori, balkoien zabalerea. Eta gero, ba justo-justo.

3. Portzelanazko lapikoak

- **Erref**: BIL-006/019
- **Iraupena**: 0:01:39. **Hasi**: 00:26:39. **Bukatu**: 00:28:18

- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:
Garbiñek eta Karmelek janaria nola prestatzen zuten kontatzen dute. Parrilla bat zuten haragia egiteko, eta surtan egiten zuten gainontzekoa.

4. Suaren inguruan esertzen ziren neguko gauetan

- **Erref**: BIL-006/021
- **Iraupena**: 0:01:05. **Hasi**: 00:29:43. **Bukatu**: 00:30:48
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Ipuinak, mitoak eta istorioak

Laburpena:
Suaren inguruan esertzen ziren denak neguko gauetan. Ipuinak kontatzen eta kantuan aritzen ziren orduan suaren bueltan.

Transkripzioa
- Eta sutean, orain labadorea eta holango gauzek dagoz, baina lehen zer? Zer egoten zan sutean? Harrie bai, harrie egongo zan, ez?
- Garbiñe: Harrie bai.
- Karmele: Harrixe bai, klaro.
- Baina ez oraingo modukoa.
- K.: Bai, hor egoten zan sue, ta gero gaubetan danak, neguen, karo kalefaziñorik ez zan egon, eta han danok inguruen.
- G.: Suen inguruen.
- Zetan, ba, kontuek kontetan edo?
- K.: Bai.
- G.: Bai, hotza kenduten.
- Eta zer, ipuinek-edo kontetan eutsuezan?
- K: Ipuinek eta kantau be bai. Gure aittek asko kantetan [gaitzen].
- Eta akordetan zarie kantakaz?
- K.: Ui…
- Batonbat.
- K.: Oin hasten gare pentsetan eta ez [dakiu], ez garez akordetan.
- G.: Honek jakin daure gehixao, baiña nik gitxi.
- Eske zu gazteagoa.
- K.: Eske hau estudixetan be hasi zen.
- G.: Joe baiña hori...

5. Bilbora sartzeko ordaindu beharra

- **Erref**: BIL-006/024
- **Iraupena**: 0:00:54. **Hasi**: 00:35:18. **Bukatu**: 00:36:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea

Laburpena:
Bilbo sarreran etxolatxo bat zegoen, Bilbora sartzeko ordaindu egin behar izaten baitzen.

6. Gabonetan "Hator hator"

- **Erref**: BIL-006/027
- **Iraupena**: 0:01:01. **Hasi**: 00:38:57. **Bukatu**: 00:39:58
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak
- Ohiturak eta bizimodua
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Gabon kantak

Laburpena:
Sutondoan egoten ziren askotan etxean, kontu-kontari. Kontatzen zituzten kontuak oroitzen ez badituzte ere, Karmelek "Hator hator" abesten du. Gogoan dute aitak "Hator hator" abesten zuela, gabonetan.

7. San Juan sua eta abestiak

- **Erref**: BIL-006/028
- **Iraupena**: 0:01:27. **Hasi**: 00:39:58. **Bukatu**: 00:41:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak
- Aisia » Jai-giroa » San Juan

Laburpena:
San Juan bezperan sasiak mozten zituzten, sua egiteko. Suaren inguruan ere kantuan aritzen ziren, Karmelek abesti haietako bat abesten du.

Transkripzioa
- Garbiñe: Eta San Juaneko suen be bai, ezta?
- A bai? Zelan zan hori, ba, San Juanetakoa?
- G.: Hor gurutze esaten doguna, hor [...] azpixen eta [...] sasixek garbittuten zan sasixek ez ziran biharrenak edo...
- Karmele: Sasixek ebaitzen zien. Eta siketuten zien.
- G.: Eta siketuten zien, aukitteko eitteko sue.
-K.: Ta gero San Juan gaubien hor efintten zin kanpoan ta sue emoten dakon ta kanta. Ta gero: “San Juan dabil soluetan, goikoetan ta behekoetan, arto-garixek gobernetan”.
- G.: [Gero] " [San Juan bagile]” edo ez dakit zelan zan.
- K.: “Denpora galantea, zapoak eta subiek erre, artoak eta garixek gorde.”
- Guk be hori kantaten dou, e!
- G.: Bai, klaro, ordukoak geratuten dira gero.
- Hori bezperan, ezta?
- G.: Bai, gaubean.
- K.: Bai, bai.
- G.: San Juan bezpera gaubean.

- K.: On eitten dou San Juan kantau barik.
- Sua egiten dozue oindiño?
- K.: Guk bai, betik.
- Lehen danak ingo zeurien?
- G. eta K.: Bai, bai, bai.
- Eta hori zetako da, ba, suena?
- K.: Ez dakit nik hori zegaittik...
- G.: [Zer?] Ba purifika... purifika modure... Sue...
- Garbituteko edo?
- G.: Bai.

8. Abadea eskolaz eskola

- **Erref**: BIL-006/029
- **Iraupena**: 0:01:21. **Hasi**: 00:41:25. **Bukatu**: 00:42:46
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:
Gogoan dute bi ahizpek abade bat hurbiltzen zela soro eta eskoletara sermoiak botatzera.

9. Santa Agedako kantak

- **Erref**: BIL-006/031
- **Iraupena**: 0:03:05. **Hasi**: 00:43:07. **Bukatu**: 00:46:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Santa Ageda
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak

Laburpena:
Santa Agedan kuadrillak joaten ziren etxez etxe. Auzoko gizonak izaten ziren orokorrean, arropa arrunta jantzita.

10. Kandelazko farolak

- **Erref**: BIL-006/032
- **Iraupena**: 0:01:41. **Hasi**: 00:46:12. **Bukatu**: 00:47:53
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:
Karmelek eta Garbiñek kaleak argitzeko farolak dituzte gogoan. Kandelatxo bat sartzen zitzaien barruan. Garai batean, ordea, kandelak ez ziren ohikoak, soilik elizarako erabiltzen zirenak eta bedeinkatuak.

11. Garbiñe trumoien beldur

- **Erref**: BIL-006/033
- **Iraupena**: 0:01:07. **Hasi**: 00:47:53. **Bukatu**: 00:49:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:
Ohe azpian ezkutatzen zen Garbiñe ekaitza zegoenean. Etxe ondoan zuten gaztainondoa tximista batek jo eta erdi-erditik ireki zuela gogoratzen du Karmelek.

Transkripzioa
- Holan, trumoia dauenean-edo ez dozuez erabili?
- Karmele: Trumoiek dauenin, Garbiñe ohi azpire sartuten da.
- Bildurrez?
- Garbiñe: Bai, eske hemen emoten dau asko, oin hainbeste igual ez, baie lehen emoten [...]...
- K.: Niri ez dauste emoten billurrik.
- G.: Niri bai.
- Bakotxak...
- K.: Amari be bai, sano! Ui, amari be bai.
- Bai, e? Ba, lehen pasauko ziren, ba...ezta? Jaustea inizituren bat edo. Ez?
- K.: Nik ezautu dotana...
- G.: Inizitu?
- Bai, ez dakit zelan esaten deutsezuen zuek.
- G.: Zelan da?
- K.: Iñutzittuek.
- G.: Iñutzittuek.
- K.: A! Iñutzittuek!
- Hori zer? Jausiko ziren ba hemetik be bai lehen!
- K.: Jolin, nik ezetu dot... inutzittu...
- G.: Bai, bai, betik. Hori betikoa da, e.
- K.: Han gaztaiña handi bet egon zan, baia handixe, e! Zu, eta jausi jakon inñtzittu bet eta erdi-erditxik....
- G.: Zabaldu.
- K.: ... zabaldu.
- Bai, e?
- K.: Zabaldu. Garbiñek [eukiko...].

12. Logela partekatuak

- **Erref**: BIL-006/035
- **Iraupena**: 0:01:57. **Hasi**: 00:49:39. **Bukatu**: 00:51:36
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Baserrian asko zirenez, logela partekatu egiten zuten. Garbiñek amonarekin egiten zuen lo. Karmelek beste ahizpa batekin egiten zuen lo, ohe berean.

13. Artilezko koltxoia eta lumazko burkiak.

- **Erref**: BIL-006/036
- **Iraupena**: 0:02:13. **Hasi**: 00:51:36. **Bukatu**: 00:53:49
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:
Urtean behin koltxoiak astintzen zituzten. Hauek artilez betetakoak ziren. Burkoak, aldiz, etxean egiten zituzten, hegaztien lumekin.

14. Izarak etxean egiten zituzten

- **Erref**: BIL-006/038
- **Iraupena**: 0:00:52. **Hasi**: 00:54:00. **Bukatu**: 00:54:52
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:
Amona Bilbora jaisten zen izarak egiteko oihalen bila. Mantak, ordea, erosi egiten zituzten.

15. Bilboko medikua

- **Erref**: BIL-006/040
- **Iraupena**: 0:00:44. **Hasi**: 00:57:16. **Bukatu**: 00:58:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak

Laburpena:
Urez betetako treska bat ateratzen zuten medikua etortzen zenean gorputza garbitzeko.

16. Korta etxe azpian

- **Erref**: BIL-006/042
- **Iraupena**: 0:02:51. **Hasi**: 00:59:01. **Bukatu**: 01:01:52
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:
Korta zuten etxe azpian, eta bertan behiak eta zerriak zituzten. Zerriak ezkur bila ateratzen zituzten. Bestela, barazki asko ematen zitzaien zerriei, urdaia ez zezan gantz gehiegi eduki. Oiloak ere izaten zituzten baserrian, zaharrak saldarako egiten zituzten.

17. Behiak, zerria, askota eta oiloak

- **Erref**: BIL-006/044
- **Iraupena**: 0:01:29. **Hasi**: 01:03:52. **Bukatu**: 01:05:21
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Baserrian zituzten animaliak aipatzen dituzten Garbiñek eta Karmelek.

18. Belar metak

- **Erref**: BIL-006/046
- **Iraupena**: 0:04:10. **Hasi**: 01:07:41. **Bukatu**: 01:11:51
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Argi-belarra eta artoa ereiten zuten soroetan ganaduari emateko. Lehortzen jartzen zuten kortan., eta ondoren metak egiten zituzten.

19. Garia eta artoa nola aletu

- **Erref**: BIL-006/048
- **Iraupena**: 0:01:34. **Hasi**: 01:12:07. **Bukatu**: 01:13:41
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Lurra lantzea
- Baserria » Baserriko lanak » Garia

Laburpena:
Karmelek eta Garbiñek garia eta artoa nola aletzen zituzten kontatzen dute.

20. Gosaltzeko esne eta taloa

- **Erref**: BIL-006/050
- **Iraupena**: 0:03:11. **Hasi**: 01:15:17. **Bukatu**: 01:18:28
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:
Errotara jaoten ziren arto irina egitera. Gosaltzeko morokila, taloa eta esnea gosaltzen zuten. Astoaz joaten ziren errotara.

21. Igandetan dantzara

- **Erref**: BIL-006/052
- **Iraupena**: 0:01:09. **Hasi**: 01:19:56. **Bukatu**: 01:21:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:
Karmele lehengusina batekin joaten zen dantzara igandetan.

Transkripzioa
- Erromeriek eta. Ze erromerire joango ziñen, ez?
- Garbiñe: Karmele bai.
- Domekatan.
- G.: Karmelek... erromerixa guztixetan egoten zan.
- Karmele: Erromerixa guztixetan, ta oiñez, juan ta etorri.
- Baiña nora?
- K.: Ba herrialdeetara.
- Baiña domekatan? Domeka normal baten, jaiak izin barik, nora?
- K.: Jolin, ez dakit nora jungo...
- G.: [Bidebistara].
- K.: A bai, [Bidebistara] joaten garezen.
- G.: Txunda, txunda, txunda...
- K.: Bai, bai, bai.
- Bai, e?
- K.: Bai, ni lehengosiña bategaz.
- G.: “Las que mejor bailaban de...”.
- Oiñez?
- K.: Oiñez
- Eta Bilbora ez?
- K.: Bilbora gitxi. Niri Bilbo... ez nazen...
- Eta zinera edo?
- K.: Buuu zine...! Noz joan garazen zinera...!
- G.: Hori barrixe da.
- Bai, e? Gaztetan ez ziñien joaten zinera?
- G.: Ni bai, baie...
- Ba hor Miribillan-eta egon zan zinea, ez?
- K.: Non? Bai. Bai, baie belu eitten zan eta gero oinez etor biher ta...
- Klaro, klaro.
- K.: Ta ez dotsuen izten edozein orduten etorten etxera!

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-22

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com